

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕНЬ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА
ІСТОРІЇ НАУКИ
ІМ. Г.М.ДОБРОВА НАН УКРАЇНИ**

ДЕРЖАВНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ МУЗЕЙ ПРИ НТУУ «КПІ»

ЗБІРНИК ПРАЦЬ

**ХІ МІЖНАРОДНОЇ МОЛОДІЖНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ
НАУКИ, ТЕХНІКИ ТА ОСВІТИ**

за темою:

**Розбудова дослідницького
університету**

КИЇВ - 2013

Редколегія:

Ванін В.В. (головний редактор), доктор техн. наук, професор
Германш Л.П., доктор техн. наук, професор
Горобець Ю.І., чл.-кор. АПН
Локтєв В.М., академік НАНУ
Литвинко А.С. (відповідальний редактор), доктор іст. наук, пров. наук.
співробітник
Шендеровський В.А., доктор фіз.-мат. наук, професор
Храмов Ю.О., доктор фіз.-мат. наук, професор

Рецензенти:

Богорош О.Т., доктор техн. наук, професор
Шут М.І., академік АПН

Збірник праць XI Міжнародної молодіжної науково-практичної конференції «Історія розвитку науки, техніки та освіти» за темою «Розбудова дослідницького університету». – Київ, 25 квітня 2013 р. / Укладач Л.П.Пономаренко. – Київ, 2013. – 366 с.

У збірнику опубліковано матеріали, підготовлені учасниками XI Міжнародної молодіжної науково-практичної конференції «Історія науки, техніки та освіти», яка проходить в межах Молодіжного симпозіуму з історії науки і техніки: Пріоритети української науки. Висвітлюються найбільш актуальні проблеми історії вітчизняної і світової науки, техніки та освіти, а також розкривається внесок українських учених у формування сучасної науки.

<i>Глушко Т.О.</i> Роберт Міллікен і його внесок у розвиток науки ..	45
<i>Гогуленко А.Я. М.Г.</i> Крейн – видатний вчений Одеського національного морського університету	47
<i>Гордієнко М.Л.</i> Науково-організаційна діяльність академіка М.М.Боголюбова у Київському університеті.	50
<i>Громова В.В., Барановська Л.В.</i> Сторінки біографії академіка В.І.Вернадського.....	53
<i>Гуменна І.Л.</i> Роль Дарії Шухевич-Старосольської в поширенні науково-освітніх знань серед жіноцтва східної Галичини кінця ХІХ ст. – першої третини ХХ ст.	55
<i>Данилюк Н.В.</i> Пріоритетні наукові напрями С.Л. Рудницького у галузі соціальної і політичної географії (1877 – 1937).....	58
<i>Караулова В.О., Барановська Л.В.</i> Ярослав Йосипович Бурак	61
<i>Кислицин В.О., Строкач М.С.</i> Винахідник дугового зварювання Микола Бенардос	64
<i>Козлюк С.В., Барановська Л.В.</i> Георгій (Юрій) Богданович Кістяківський.....	67
<i>Колотило М.О.</i> Погляди В.І. Вернадського на призначення університету	68
<i>Лаврінок Х.М., Геза Т.В.</i> Коші Огюстен-Луї. Історія життя і внесок у математику	72
<i>Ляшенко Б.М.</i> Внесок П.І. Андона у кібернетику	74
<i>Манішевська Т.І.</i> Внесок А.А. Крюденера у становлення морозівської школи лісової типології.....	76
<i>Мойсеєнко Б.С., Барановська Л.В.</i> Внесок академіка В.П. Глушка у ракетно-космічну техніку	80
<i>Москаленко Є.В., Барановська Л.В.</i> Перший західноукраїнський математик Володимир Йосипович Левицький.....	82

теоретично і практично. Бо вона не тільки має для нас глибоке значення, оскільки зв'язує з новою фізикою і новою хімією — в конкретній земній ситуації — науці про життя і про нас самих, але й тому, що вона дає в руки людини нові шляхи і нові форми оволодіння природою, нову силу».

Академік В.І. Вернадський створив новий науковий напрям, який пізніше переріс у самостійну науку – біохімію: « Я упевнений у тому, що в основі геології лежить хімічний елемент — атом і, що в навколишній природі — в біосфері — живі організми відіграють першочергову, можливо головну роль. Виходячи з цих ідей виникли в нас і геохімія і біогеохімія».

Володимир Вернадський належав до тих патріотів України, які передбачали щасливе завтра свого народу, який обов'язково посяде гідне місце і в Європі, і в світі. Перед смертю вчений передав до Академії наук України свої спогади, в яких зазначав:

«Я вірю у велике майбуття і України, й Української академії наук...» [2].

Ім'я вченого присвоєно багатьом академічним інститутам, бібліотекам, кораблям тощо. Зокрема Національній бібліотеці України. На пошану вченого названо два мінерали «вернадит» і «вернадскит». Академія наук СРСР у 1945р. установила грошову премію та золоту медаль імені В.І. Вернадського. Починаючи з 1973 р. у НАН України встановлена також премія імені В.І. Вернадського, а з 2003 р. — Золота медаль імені В.І. Вернадського Національної академії наук України.

Література

1. Малий словник історії України / Відповідальний редактор В. Смолій. — К.: Либідь, 1997.
2. №26 09.02.2002 «День».

РОЛЬ ДАРІЇ ШУХЕВИЧ-СТАРОСОЛЬСЬКОЇ В ПОШИРЕННІ НАУКОВО-ОСВІТНІХ ЗНАНЬ СЕРЕД ЖІНОЦТВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ КІНЦЯ ХІХ СТ. – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТ.

І.Л. Гуменна

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
магістрантка Історичного факультету,
м. Тернопіль 46027, вул. Громницького, 1а
тел.:(097)503-21-19, e-mail: gumenna19@gmail.com*

Кінець ХІХ ст. – перша третина ХХ ст. в історії Східної Галичини характеризується наростанням національно-визвольних настроїв. Активно діють учнівські, студентські, молодіжні та професійні товариства. Поряд із ними організувався і набував

поширення рух східногалицького жіноцтва за право участі у суспільно-політичній, науковій, культурно-освітній діяльності. Непересічною постаттю у контексті згаданих подій була активна діячка жіночого руху, музикант й педагог, видавець, редактор, і дружина авторитетного громадсько-політичного діяча Східної Галичини В. Старосольського – Д. Шухевич-Старосольська (1881 – 1941 рр.).

Проаналізуємо освітньо-наукову діяльність Д. Шухевич-Старосольської та розглянемо її внесок у розвиток жіночого та молодіжного рухів у Східній Галичині.

Явище зародження та розвитку жіночого руху на західноукраїнських землях висвітлене у працях О. Лугового [6], М. Богачевської-Хомяк [1], О. Маланчук-Рибак [7]. Про постать Д. Шухевич-Старосольської не написано окремих праць, найчастіше відомості про діячку можна отримати, вивчаючи дослідження, присвячені діяльності В. Старосольського чи організації «Кружок українських дівчат».

Жіночий рух у Східній Галичині поширювався на такі сфери: релігійно-добродійну, культурно-просвітню, економічну, фахову, освітню, партійну. Основним завданням цих організацій стали: просвіта, соціалізація жінок, боротьба за їх юридичні права [7, с.392].

Активну участь в освітньо-культурному русі брала Д. Шухевич-Старосольська. Вона продовжила роботу матері Герміни Шухевич – організаторки українських жіночих товариств, голови товариств жінок «Труд» та «Клуб русинок» і першої української жіночої гімназії (1906 р.) [6, с.274].

1901 р. спільно з Наталкою Будзиновською, Д. Шухевич створила «Кружок українських дівчат» та очолила його. 1905 р. організація змінила назву на «Кружок українок», про що Дарія доповідала на віче, присвяченому ідеям емансипаційного руху [2].

Метою діяльності гуртка була самоосвіта дівчат, оскільки вони практично не мали доступу до ВНЗ, та підготовка їх до громадської праці. Активність інституції пояснювалася тим, що гуртківці зібрали солідну наукову та популярну літературу, яка відповідала запитам своїх членів [4, с. 147]. Особисто Дарія відвідувала заняття літніх курсів українознавства в 1904 р. у Львові, організовані М. Грушевським [2].

Д. Старосольська була відповідальним редактором, автором низки публіцистичних дописів, статей до періодичного видання товариства «Мета», яке виходило з 1908 р., видавцем і відповідальним секретарем часопису для жінок «Наша мета» у 1919–1920 рр. [2].

Видання висвітлювали діяльність жіночих товариств і організацій не лише у Східній Галичині, а й за кордоном. Через журнал «Мета» діячка прагнула залучити жіноцтво до активної

громадської праці, щоб «жінка могла і сміла забрати голос в усіх загальнолюдських справах» [5, с. 126].

Розголосу набула акція українських і польських жінок, які під егідою Червоного Хреста здійснили відвідини таборів полонених у січні-лютому 1919 р. Активісткою заходу була Д. Шухевич-Старосольська [1, с. 193].

Д. Шухевич-Старосольська була однією із чотирьох перших жінок-учительок у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка, організованому при «Союзі співацьких і музичних товариств» її батьком. Викладала Д. Шухевич упродовж 1903–1939 рр. Вона вела заняття на молодшому та середньому курсах, була педагогом із активною громадською позицією [2].

Віддаючи шану сім'ї Старосольських за внесок у національно-культурне відродження, композитор С. Людкевич присвятив їм фортепіанні мініатюри: скерцино «Стакато» – Д. Шухевич-Старосольській та «Застольна» – В. Старосольському [3].

У 1940 р. Дарія з дітьми Ігорем та Уляною були заарештовані як родичі «ворога народу» – В. Старосольського, що відбував ув'язнення в новосибірських таборах і вивезені до Казахстану на роботи у колгосп в с. Новопавлівка та м. Конпекти на будівництво. Там діячка і померла [2].

Отже, роль Д. Шухевич-Старосольської у поширенні науково-освітніх знань серед жіноцтва Східної Галичини кінця ХІХ ст. – першої третини ХХ ст. ґрунтувалася на загальнолюдських морально-етичних цінностях, активізації українського жіноцтва для відстоювання своїх природних і національних прав.

Література

1. Богачевська-Хомяк М. Білим по білому: Жінки в громадському житті України, 1884 – 1939 р. / М. Богачевська-Хомяк. – К.: Либідь, 1995. – 424 с.: іл.
2. Герега М. Перші українські жінки – педагоги фортепіано у ВМІ ім. М. Лисенка у Львові в контексті гендерного руху початку ХХ ст. / М. Герега / Електронний ресурс – Режим доступу до статті: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vpu/Myst/2009-2010_17-18/statti/Gerega.pdf.
3. Гундер Л. Специфіка інтерпретації фортепіанної спадщини С. Людкевича / Л. Гундер / Електронний ресурс – Режим доступу до статті: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vpu/Myst/2008_12_13/statti/Gunder.pdf.
4. Клименко Н. Львівський період життя Насті Грінченко: сторінки з біографії / Н. Клименко // Краєзнавство. – 2012. – № 4. – С. 144 – 154.

5. Кость С. Жіноча преса / С. Кость // Вісник Львівського університету. Серія журналістика. – 2007. – Вип. 30. – С. 123-141.
6. Луговий О. Визначне жіноцтво України: Історичні життєписи О. Луговий. – К.: Дніпро, 1994. – 335 с.
7. Маланчук-Рибак О. Ідеологія та суспільна практика жіночого руху на західноукраїнських землях ХІХ – першої третини ХХ ст.: типологія та європейський культурно-історичний контекст О. Маланчук-Рибак. – Чернівці: Книги ХХІ, 2006. – 500 с.

**ПРІОРИТЕТНІ НАУКОВІ НАПРЯМИ С.Л.РУДНИЦЬКОГО у
ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ І ПОЛІТИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ
(1877 – 1937)**

Н.В. Данилюк

ДВНЗ імені Григорія Сковороди»

*м.Переяслав – Хмельницький, вул. Сухомлинського, 36
тел.: (098)714-04-39, e-mail:kytyanka.osvita@gmail.com*

Серед засновників вітчизняної географічної науки особливе місце посідає постать С.Л. Рудницького. Вчений вперше в Україні започаткував картографічний напрямок у географії та закладає наукові основи антропогеографії, геоморфології, політичної, соціальної, економічної та демографічної географії. С.Л. Рудницький уперше розробив географічні карти українською мовою та у своїх картографічних дослідженнях представив Україну як цілісну географічну одиницю. Запропоновані вченим картографічні дослідження на початку 20 – х рр. ХХ ст. не втратили своєї актуальності до сьогодні та мають прикладне значення [2].

Вагому наукову цінність мають праці С.Л. Рудницького «Україна з політично-географічного становища» (1916), «Україна великодержави» (1920), «Українська справа зі становища політичної географії» (1923). Ці праці вважаються одними з найвагоміших в українській політології та мають актуальне значення для справи державних змагань українського народу формування його національної ідентичності, усвідомлення його ролі і місця в загальноєвропейському процесі демократичного оновлення. Концепція С.Л. Рудницького щодо державотворення з'явилася у той період, коли виникла нагальна потреба інформувати світ про українські проблеми. В ній на оригінальній основі досліджуються і викладаються проблеми України, національні, політичні, економічні і територіальні інтереси наводяться докази для країн Західної Європи і світу про користь, яку вони могли б мати від утворення української держави. На основі аналізу політико-географічного розвитку та політичного життя Європи і світу С.Л.Рудницький приходить до висновку,